

ՄԻԱՍՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

2022

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՍՏ 3

Խմբի համարը

Նստարանի համարը

Հարգելի ° դիմորդ

Խորհուրդ ենք տալիս առաջադրանքները կատարել ըստ հերթականության: Ուշադիր կարդացե՞ք յուրաքանչյուր առաջադրանք և պատասխանների առաջարկվող տարբերակները: Եթե Ձեզ չի հաջողվում որևէ առաջադրանքի անմիջապես պատասխանել, ժամանակը խնայելու նպատակով կարող եք այն բաց թողնել և դրան անդրադառնալ ավելի ուշ:

Ձեր առջև դրված թեստ-գրքույկի էջերի դատարկ մասերը ազատորեն կարող եք օգտագործել սևագրության համար: ***Թեստ-գրքույկը չի ստուգվում: Ստուգվում է միայն պատասխանների ձևաթուղթը:***

Առաջադրանքները կատարելուց հետո չմոռանաք պատասխանները ուշադիր և խնամքով նշել պատասխանների ձևաթղթում: Պատասխանների ձևաթղթի ճիշտ լրացումից է կախված Ձեր քննական միավորը:

Մաղթում ենք հաջողություն:

Ա ՄԱԿԱՐԴԱԿ

- 1** Ո՞ր թվականներին է հրատարակվել «Գիտական շարժում» առաջին գիտական հայ պարբերականը.
- 1) 1878–1885 թթ.
  - 2) 1883–1885 թթ.
  - 3) 1885–1887 թթ.
  - 4) 1885–1889 թթ.
- 2** Ե՞րբ է Հայաստանում գործարկվել էլեկտրոնային արագացուցիչը.
- 1) 1967 թ.
  - 2) 1976 թ.
  - 3) 1957 թ.
  - 4) 1959 թ.
- 3** Ե՞րբ է Հայաստանում գահ բարձրացել Հռոմի դրածո Տիգրան VI–ը.
- 1) 58 թ.
  - 2) 59 թ.
  - 3) 61 թ.
  - 4) 60 թ.
- 4** Ե՞րբ է Միսր դարձել Կիլիկյան Հայաստանի մայրաքաղաք.
- 1) 1173 թ.
  - 2) 1175 թ.
  - 3) 1151 թ.
  - 4) 1169 թ.
- 5** Ե՞րբ են հնչակյանները հիմնադրել իրենց պաշտոնաթերթը.
- 1) 1887 թ.
  - 2) 1888 թ.
  - 3) 1889 թ.
  - 4) 1890 թ.
- 6** Մինչև ե՞րբ է Ուրարտուն հիշատակվում ասուրա–բաբելական արձանագրություններում.
- 1) Ք. ա. V դ. առաջին կեսը
  - 2) Ք. ա. IV դ. առաջին կեսը
  - 3) Ք. ա. V դ. երկրորդ կեսը
  - 4) Ք. ա. VI դ. առաջին կեսը

7

Ե՞րբ է տեղի ունեցել Արածանիի ճակատամարտը.

- 1) ք. ա. 68 թ. հոկտեմբերի 6–ին
- 2) ք. ա. 68 թ. սեպտեմբերի 22–ին
- 3) ք. ա. 69 թ. սեպտեմբերի 22–ին
- 4) ք. ա. 69 թ. հոկտեմբերի 6–ին

8

Ե՞րբ են հիմնվել թուրքական ռազմական աստյանները, որոնք դատական հետաքննության են ենթարկել «Միություն և առաջադիմություն» կուսակցության անդամներին.

- 1) 1919 թ. հուլիսին
- 2) 1920 թ. հուլիսին
- 3) 1919 թ. հունվարին
- 4) 1920 թ. հունվարին

9

Ո՞ր զինվորական ակադեմիայում է սովորել Հովսեփ Էմինը.

- 1) Մադրասի
- 2) Փարիզի
- 3) Մոսկվայի
- 4) Վուլվիչի

10

Որտե՞ղ է ստեղծվել «Հայրենասերների միություն» խմբակը.

- 1) Երևանում
- 2) Մոսկվայում
- 3) Վանում
- 4) Թիֆլիսում

11

Ո՞վ էր Վանի թագավորությունում զինված ուժերի գերագույն հրամանատարը.

- 1) առաջին սպարապետը
- 2) թագավորը
- 3) սպարապետը
- 4) կուսակալը

12

Անանիա Մոկացի կաթողիկոսը Աղթամարից ո՞ր տեղափոխեց կաթողիկոսական աթոռը.

- 1) Անի
- 2) Կարս
- 3) Արզինա
- 4) Բագարան

13

Մոտ քանի՞ մարտիկ է եղել հայկական 6 գումարտակներում 1917 թ. սկզբին.

- 1) 6000
- 2) 6500
- 3) 5000
- 4) 5500

14

Ընդամենը քանի՞ հայ արքայազններ ամուսնացան Անդրկովկասից 1949 թվականին.

- 1) 16 500
- 2) 13 500
- 3) 14 500
- 4) 15 500

15

Հայոց իշխանի պաշտոնում ո՞վ է հաջորդել Գրիգոր Մամիկոնյանին.

- 1) Սմբատ Բագրատունին
- 2) Աշոտ Բագրատունին
- 3) Ներսեհ Կամսարականը
- 4) Համազասպ Մամիկոնյանը

16

Ո՞վ է Երկրորդ համաշխարհային պատերազմի առաջին հայ հերոսը.

- 1) Լազր Չափչախյանը
- 2) Կարապետ Սիմոնյանը
- 3) Հունան Ավետիսյանը
- 4) Նելսոն Ստեփանյանը

17

Ո՞ր պատմիչն է գրել Մաշտոցի հետևյալ մտքի մասին.

«...գոյություն ունեն հայոց լեզվի նշանագրեր, որոնցով հնարավոր է սեփական ձայնով և ոչ թե մուրացած լեզվով եկեղեցիներում շահել տղամարդկանց ու կանանց և առհասարակ ամբողջ բազմության սրտերը»:

- 1) Վարդան Արևելցին
- 2) Մովսես Խորենացին
- 3) Ղազար Փարպեցին
- 4) Կորյունը

18

Ո՞վ է մեջբերված խոսքի հեղինակը.

«Այո՛, գիտե՛՛մ՝ պիտի մեռնիմ, բայց ուրիշները պիտի ապրեցնեն»:

- 1) Մարկոս Թաշճյանը
- 2) Գարուն Աղասին
- 3) Արաբոն
- 4) Գրիգոր վարդապետը

19

Փետրվարյան ապստամբության նախօրյակին բոլշևիկների կողմից իրականացվող քաղաքականությունը կոչվում էր

- 1) ռազմական սոցիալիզմի
- 2) զինվորական կոմունիզմի
- 3) նեպի
- 4) ռազմական կոմունիզմի

20

Ընտրել տերմինների կամ հասկացությունների սխալ բացատրությունները.

- ա. Վանի թագավորությունում հայտնի էին «սահմանապահ կուսակալ», «աշխարհակալ», «գավառակալ» անուններով գործակալություններ:
- բ. Հայկազուն–Երվանդունիների գահակալության սկզբնական ժամանակաշրջանում հայոց թագավորի տիտղոսը հայտնի էր «Արքայից արքա» անունով:
- գ. Դեռ Գավգամելայի ճակատամարտից առաջ Հայաստանում գոյություն ունեցող վարչական երկու մեծ միավորները կոչվում էին Մեծ Հայք և Փոքր Հայք:
- դ. Արտաշատը Տիգրանակերտին և Ալեքսանդրիային կապող ճանապարհը կոչվում էր «Արքունի պողոտա»:
- ե. Մակեդոնացու արշավանքներից հետո Արևելքում սկսված ժամանակաշրջանը հայտնի է «հելլենիստական» անունով:

- 1) ա, գ
- 2) ա, ե
- 3) բ, գ
- 4) բ, դ

21

Տրվածներից որո՞նք են արևմտահայերի սահմանադրական շարժման հետևանքներ.

- ա. Արևմտահայերը ստացան սահմանադրական ժողովի ընտրություններ անցկացնելու իրավունք:
- բ. Ազգային սահմանադրությունը արևմտահայ բուրժուազիայի շոշափելի հաղթանակն էր:
- գ. Ամիրաները զրկվեցին ազգային գործերը տնօրինելու մենաշնորհից:
- դ. Այն դրական դեր կատարեց արևմտահայության հասարակական–քաղաքական կյանքում:
- ե. Կանոնադրությունն ապահովեց արևմտահայերի անձի և գույքի պաշտպանությունը:

- 1) ա, բ
- 2) գ, դ
- 3) գ, ե
- 4) բ, դ

Թվարկվածներից որո՞նք են պատմական իրադարձությունների իրական արդյունքներ:

- ա. Տիրան արքայի քաղաքականության արդյունքում հաստատվեց հայոց կաթողիկոսական աթոռի ինքնուրույնությունը:
- բ. Պապի բարեփոխումների արդյունքում հայոց բանակի թիվը հասավ մոտ հարյուր հազարի:
- գ. Մահակ Պարթև կաթողիկոսի ջանքերի արդյունքում Վռամ IV-ը Կամսարականներին ու Ամատունիներին վերադարձրեց նրանց տոհմական տիրույթները:
- դ. Մի խումբ հայ նախարարների և փառամոլ երեց Սուրմակի չարախոսության ու ամբաստանության արդյունքում Հազկերտը Խոսրով IV-ին զրկեց հայոց գահից:
- ե. Վարդանանց պատերազմի արդյունքում Հայաստանը վերականգնեց իր փաստական անկախությունը և պահպանեց քրիստոնեական հավատքը:

- 1) ա, դ
- 2) բ, ե
- 3) բ, գ
- 4) գ, դ

Թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել չորրորդը ըստ ժամանակագրական հաջորդականության.

- ա. հռոմեա-պարթևական տասնամյա պատերազմի ավարտը
- բ. Վաղարշ I Արշակունու՝ Պարթևստանում գահ բարձրանալը
- գ. Արտաշատ քաղաքի ավերումը Կորբուլոնի կողմից
- դ. Ներոն կայսեր գահակալման սկիզբը
- ե. Վաղարշի և Տրդատի գլխավորած պարթևական զորքի մուտքը Հայաստան և Հռոմամիզդի վտարումը
- զ. Արշակ I-ի գահակալության սկիզբը

- 1) բ
- 2) ա
- 3) ե
- 4) դ

24

Թվարկված ճակատամարտերից ո՞րն է տեղի ունեցել երրորդը ըստ ժամանակագրական հաջորդականության.

- ա. Ներսեհապատի
- բ. Ձիրավի
- գ. Ակոռիի
- դ. Խաղիսաղի
- ե. Ճարմանայի
- զ. Ոսխայի

- 1) բ
- 2) դ
- 3) գ
- 4) ե

25

Անիի Բագրատունիներին ենթակա թագավորությունների անվանումները համապատասխանեցնել դրանց հիմնադիրների անուններին.

1. Տաշիր-Ձորագետ	ա. Սմբատ
2. Սյունիք	բ. Գագիկ
3. Վասպուրական	գ. Գուրգեն
4. Վանանդ	դ. Մուշեղ
	ե. Աշոտ

- 1) 1-գ, 2-ա, 3-բ, 4-ե
- 2) 1-գ, 2-դ, 3-ա, 4-բ
- 3) 1-ե, 2-գ, 3-բ, 4-դ
- 4) 1-գ, 2-ա, 3-բ, 4-դ

XIX դ. երկրորդ կեսի հայ պատմագիտության հայտնի դեմքերի անունները համապատասխանեցնել իրենց գործունեությանը.

1. Ստեփանոս Պալասանյան
2. Հովսեփ Գաթրժյան
3. Ալեքսանդր Երիցյան
4. Անտոն Գարագաշյան

ա. Գրել է բազմահատոր հայագիտական աշխատություններ, որոնցից ամենանշանավորներն են միջնադարյան Հայաստանի առանձին «աշխարհներին» նվիրված գործերը:

բ. Նրա «Քննական պատմություն Հայոց» ուսումնասիրությունն ընդգրկում է հայ ժողովրդի ծագումից մինչև V դարի ավարտն ընկած ժամանակաշրջանը:

գ. Նրա հեղինակած «Տիեզերական պատմություն» երկհատորյակը հայերենով գրված համաշխարհային պատմության առաջին ձեռնարկն է:

դ. Նրա «Պատմություն Հայոց» աշխատությունը շուրջ քառորդ դար որպես դասագիրք է ծառայել հայկական դպրոցներում:

ե. Նրա աշխատանքի գլուխգործոցը «Ամենայն Հայոց կաթողիկոսությունը և Կովկասի հայք XIX դարում» երկհատոր ուսումնասիրությունն է:

- 1) 1-գ, 2-ա, 3-բ, 4-ե
- 2) 1-դ, 2-գ, 3-ե, 4-բ
- 3) 1-գ, 2-ե, 3-դ, 4-բ
- 4) 1-դ, 2-գ, 3-բ, 4-ե

Ընտրել ճիշտ պնդումները.

ա. Ադրիանուպոլսի պայմանագրով Ռուսաստանին են անցել Ախալքալաքը և Ախալցխան:

բ. Սան Ստեֆանոյի պայմանագրով Բայազետը և Ալաշկերտը վերադարձվել են Օսմանյան կայսրությանը:

գ. Ըստ 1878 թ. Բեռլինի հաշտության պայմանագրի՝ Ռուսաստանի և Թուրքիայի միջև կատարվել է գրաված տարածքների փոխանակում:

դ. Հալեպի 1896 թ. համաձայնագրով Զեյթունում պետք է նշանակվեր ազգությամբ հայ կառավարիչ:

ե. Մայիսյան բարենորոգումների ծրագրի համաձայն՝ հայկական նահանգներում նահանգապետերը և գավառապետերը նշանակվելու էին ցարի կողմից:

գ. Մ. Խրիմյանն ու Մ. Չերազը Բեռլինի վեհաժողովի վերջին օրը բողոք են ներկայացրել մեծ տերություններին:

- 1) գ, գ
- 2) ա, դ
- 3) ա, գ
- 4) բ, ե

28

Ե՞րբ է Հովսեփ Օրբելին նշանակվել Արմֆանի նախագահ.

- 1) 1943 թ.
- 2) 1938 թ.
- 3) 1935 թ.
- 4) 1937 թ.

29

Ե՞րբ է Բարգեն Ա-ն գումարել Դվինի եկեղեցական ժողովր.

- 1) 506 թ.
- 2) 504 թ.
- 3) 545 թ.
- 4) 554 թ.

30

Որտեղի՞ց է սկիզբ առնում Արևմտյան Տիգրիսը.

- 1) Հայկական Տավրոսից
- 2) Ծաղկավետ լեռներից
- 3) Ծովք լճից
- 4) Ծաղկանց լեռներից

31

Մանվել Մամիկոնյանի հրամանով ո՞վ մահապատժի ենթարկվեց.

- 1) Բատ Սահառունին
- 2) Մերուժան Արծրունին
- 3) Վահան Մամիկոնյանը
- 4) Վասակ Սյունին

32

Ո՞վ է արտահայտել հետևյալ տեսակետը.

Խոսելով «Թուրքիայի կողմից զավթված հայկական մարզերի» մասին՝ նա ասել է. «Մենք հաստատականորեն կձգտենք մեր առաջադրած հարցի դրական լուծմանը, որը կենսական նշանակություն ունի ամբողջ հայ ժողովրդի հետագա զարգացման համար»:

- 1) Յակով Զարոբյանը
- 2) Ասքանազ Մոավյանը
- 3) Գրիգոր Հարությունյանը
- 4) Աղասի Խանջյանը

33

Ո՞վ է մեջբերման հեղինակը.

«... Մանձահարել Ասորեստանի մոլեգնությունը և արգելել նրան ներխուժելու Նաիրյան երկրները. ասիա մի էապես ազնիվ առաքելություն, որը բաժին էր ընկել Ուրարտուին: Նա շատ արժեքավոր ծառայություն մատուցեց՝ իր ավանդը ներմուծելով մարդասիրական գաղափարների մեջ»:

- 1) Ն. Ադոնցը
- 2) Մ. Գլինկան
- 3) Մ. Բրոսեն
- 4) Ն. Մառը

34

Արևմտահայ գորաբաժինը կյանքի կոչելու համար 1917 թ. ստեղծված գործադիր մարմինը կոչվել է՝

- 1) Հայ զինվորական միություն
- 2) Երևանի ազգային խորհուրդ
- 3) Հայոց ազգային խորհուրդ
- 4) Հայաստանի ապահովության խորհուրդ

35

Ինչո՞ւ կնքվեց Մծբինի 40–ամյա խաղաղության պայմանագիրը.

- 1) որովհետև Պարսկաստանի դաշնակից Հայաստանը հանդես եկավ միջնորդությամբ
- 2) որովհետև պարտված Պարսկաստանը հաշտություն էր խնդրել
- 3) որովհետև պարտված հռոմեացիները չցանկացան շարունակել պատերազմը
- 4) որովհետև Հռոմի դաշնակից Հայաստանը նրան ստիպեց գնալ զիջումների

36

Իրադարձությունները դասավորել ժամանակագրական հաջորդականությամբ.

- ա. Խորենացու «Հայոց պատմության» լույսընծայումը ռուսերենով Պետերբուրգում
- բ. «Խելքից պատուհաս» պիեսի բեմադրումը Երևանում հեղինակի ներկայությամբ
- գ. «Տարեգրություն» պարբերականի հրատարակումը
- դ. «Ազդարարի» լույսընծայումը
- ե. «Նոր բառգիրք Հայկազեան լեզուի» բառարանի հրատարակումը
- զ. «Բազմավեպի» լույսընծայումը

- 1) դ, գ, բ, ա, ե, զ
- 2) դ, գ, ա, բ, ե, զ
- 3) դ, գ, ե, ա, բ, զ
- 4) գ, դ, ա, բ, զ, ե

37

Դասավորել ժամանակագրական հաջորդականությամբ.

- ա. խորհրդային գորքերի մուտքը Մեդրի
- բ. Հայաստանի օգնության կոմիտեի ստեղծումը
- գ. Հայրենիքի փրկության կոմիտեի ստեղծումը
- դ. Լեռնահայաստանի վերանվանումը Հայաստանի Հանրապետություն
- ե. խորհրդային գորքերի մուտքը Սիսիան
- զ. Վրաստանի ամբողջ տարածքում խորհրդային կարգերի հաստատումը

- 1) գ, գ, ե, դ, բ, ա
- 2) գ, դ, գ, ե, ա, բ
- 3) գ, գ, դ, բ, ե, ա
- 4) գ, գ, դ, ե, ա, բ

38

Տարեթիվը համապատասխանեցնել Տիգրան Մեծի գրաված երկրանվանը.

1. Մարաստան	ա. Ք. ա. 84 թ.
2. Կորդոս	բ. Ք. ա. 93 թ.
3. Ասորիք	գ. Ք. ա. 94 թ.
4. Կապադովկիա	դ. Ք. ա. 92 թ.
	ե. Ք. ա. 87 թ.

- 1) 1-ե, 2-գ, 3-ա, 4-բ
- 2) 1-ե, 2-դ, 3-ա, 4-բ
- 3) 1-ա, 2-գ, 3-ե, 4-դ
- 4) 1-ե, 2-բ, 3-ա, 4-դ

39

Թվարկվածներից որո՞նք Կիլիկյան Հայաստանում պայլի գործառույթներից չէին.

- 1) արքայի բացակայության դեպքում նրան փոխարինելը
- 2) անչափահաս թագավորի խնամակալությունը
- 3) արքունի կարգ ու կանոնի պահպանումը
- 4) արքայի անչափահասության դեպքում ամբողջ երկրի խնամակալությունը
- 5) օտար երկրների ներկայացուցիչների հետ բանակցություններ վարելը

40

Թվարկվածներից որո՞նք են 1940-ական թվականների վերջին սփյուռքահայերի հայրենադարձության դադարեցման պատճառներ.

- 1) սառը պատերազմի ավարտը
- 2) ԽՍՀՄ ամբողջատիրական համակարգի նոր բացասական դրսևորումները
- 3) քաղաքացիություն ստանալու հետ կապված բարդությունները
- 4) Խորհրդային Հայաստանի ժողովրդագրական վիճակի վատթարացումը
- 5) տնտեսական դժվարությունները
- 6) խորհրդա-թուրքական հարաբերությունների բարելավումը

41

Տրված պնդումներից որո՞նք են ճիշտ.

- 1) Հայոց մեծ թվականի սկիզբ է համարվել 552 թվականի հուլիսի 11-ը:
- 2) Արևի պաշտամունքի գլխավոր կենտրոնը եղել է Բարձր Հայքի Դարանաղյաց գավառի Թիլ ավանում:
- 3) Հայոց դիցարանում եղել է դպրության աստված, որը ներկայացնում էր Վանատուրը:
- 4) Վանի թագավորության շրջանից մեզ են հասել ավելի քան 1500 մեհենագրային արձանագրություններ և մենանշաններ:
- 5) Վանի թագավորության դիցարանում կար 53 աստված և 53 դիցուհի:
- 6) Վանա լճի արևմտյան կողմում գտնվող Նեմրուֆ լեռան սրբավայրը կառուցել է Անտիոքոս I Երվանդունին:

42

Իրադարձություններից ո՞րն է խախտում տրված շարքի ժամանակագրական հաջորդականությունը.

- 1) Հայոց կաթողիկոսական աթոռի փոխադրումը Հռոմկլա
- 2) Միրիոկեֆալոնի ճակատամարտը
- 3) Սարգիս Չաքարյանի՝ ամիրսպասալարի պաշտոն ստանալը
- 4) Ամբերդ ամրոցի ազատագրումը հայ-վրացական զորքերի կողմից
- 5) Խաչակրաց երրորդ արշավանքի սկիզբը
- 6) Լևոն II-ի և Բոհեմունդ III-ի միջև հաշտության պայմանագրի կնքումը Սսում

43

Առաջին աշխարհամարտի տարիների իրադարձությունները դասավորել ժամանակագրական հաջորդականությամբ.

- 1) Մայքս-Պիկոյի համաձայնագրի կնքումը
- 2) Սարիղամիշի ճակատամարտը
- 3) Համազասպի ջոկատի կողմից Խիզանի գրավումը
- 4) Դիլմանի ճակատամարտը
- 5) Արարատյան գնդի կազմավորումը

--	--	--	--	--

Փաստերը համապատասխանեցնել հայկական ազգային դիվիզիաների անուններին.

- Ա. 390-րդ դիվիզիա
- Բ. 76-րդ լեռնահրաձգային դիվիզիա
- Գ. 408-րդ հրաձգային դիվիզիա
- Դ. 89-րդ հրաձգային դիվիզիա
- Ե. 409-րդ հրաձգային դիվիզիա

- 1) Մարտական ուղին ձգվել է Մոզդոկից մինչև Ռումինիա, Հունգարիա, Ավստրիա, Չեխոսլովակիա:
- 2) Ղրիմ թերակղզու ազատագրման գործում ունեցած հերոսական մասնակցության համար շնորհվել է Թամանյան անունը:
- 3) Կազմավորվել է ՀՀ բանակի, ապա Հայկական կարմիր բանակի վերակառուցման արդյունքում:
- 4) 1942 թ. մարտի սկզբներին մասնակցել է Կերչի մարտերին:
- 5) Փակել է գերմանական զորքերի ճանապարհը դեպի Անդրկովկաս Նովոռոսիյսկ-Տուապսե շրջանում:
- 6) Դիվիզիայի անձնակազմից 9 հոգի արժանացել են ԽՍՀՄ հերոսի կոչման:

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե

Տրված 6 պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրել՝ «Ճիշտ է», «Միսալ է», «Չգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

- 45.1. Հայոց իշխան Եսայի Աբու-Մուսեի քաջարի զինվորները մոտ մեկ տարի անառիկ են պահել Քթիշ ամրոցը (Տող գյուղի մոտ):
- 45.2. Աշոտ Սասկերին հայոց իշխանաց իշխանի պաշտոնում հաջորդել էր որդին՝ Տարոնի տեր Սմբատ Բագրատունին:
- 45.3. Արմինիա փոխարքայության մեջ էին մտնում Հայաստանը, Վիրքը, բուն Աղվանքն ու Հյուսիսային Միջագետքը:
- 45.4. Արաբների տիրապետության շրջանում քրիստոնյաներին արգելված էր խաչերով ու սրբապատկերներով երթեր անել փողոցներում:
- 45.5. Հայ նախարարական համակարգը, չնայած խալիֆայության դաժան բռնություններին, պահպանվել էր, որի հողատիրական հիմքը կազմում էին Բագրատունյաց, Սյունյաց, Ամատունիների, Կամսարականների և Արծրունիների իշխանական տիրույթները:
- 45.6. Կարինը պաշարող ապստամբները, տեղեկանալով Արճեշի ճակատամարտի տխուր վախճանի մասին, Մուշեղ Մամիկոնյանի զլխավորությամբ շարժվեցին դեպի Բագրևանդ գավառ:

46

Ընտրել տերմինների կամ հասկացությունների սխալ բացատրությունները.

- ա. Արարատյան համահայկական թագավորության մեջ թագավորին կից գործող Ավագների խորհրդի անդամները կոչվում էին արքայի «խորհրդականներ»:
- բ. Հայաստանում Ք. ա. III դարից սկսված ժամանակաշրջանը հայտնի է «բուն հելլենիստական» անունով:
- գ. Դարեհ II-ի ստեղծած վարչական միավորները կոչվում էին սատրապություններ:
- դ. Արգիշտի I-ի գորքերը հաղթարշավով հասել են Ալիշտու, այսինքն՝ Ադսունի հովիտ:
- ե. Աքեմենյանների օրոք Հայաստանի արևմտյան մասի կառավարիչը կոչվում էր ստրատեգոս:
- զ. Արգիշտի I-ի գորքերը Զագրոսյան լեռներով հասել են մինչև Պարսուա, որը հետագայում կոչվել է Պարսկահայք:
- է. Արարատյան համահայկական թագավորությունը հինարևելյան տիպի բացարձակ միապետություն էր:

- 1) բ, դ, է
- 2) գ, ե, զ
- 3) ա, գ, զ
- 4) բ, դ, է

47

Գտնել տերմինների կամ հասկացությունների ճիշտ բացատրությունները.

- ա. Պարսից արքայի և բյուզանդական կայսեր միջև 363 թ. կնքված պայմանագիրն անվանել են «ամոթալի»:
- բ. Հայաստանի պարսկա-բյուզանդական բաժանումից հետո Տուրուբերան նահանգը հայտնի էր «Մեծ Հայք» անունով:
- գ. Հայաստանի պարսկա-բյուզանդական բաժանումից հետո Այրարատ նահանգի մեծ մասից կազմված վարչական միավորը կոչվեց «Խորագոյն Հայք»:
- դ. Վաղ քրիստոնեական պաշտամունքային շինությունները հայտնի են բազիլիկ տաճարներ անունով:
- ե. Հայաստանի պարսկա-բյուզանդական բաժանումից հետո Տայք նահանգը հայտնի էր «Ներքին Հայք» անունով:
- զ. Հերթ ոստիկանի «աշխարհագրով» մտցված՝ ոչ մահաեղանակներից գանձվող հարկը կոչվում էր ծխահարկ:
- է. Հայաստանի պարսկա-բյուզանդական բաժանումից հետո Բարձր Հայք նահանգը հայտնի էր նաև «Մասն Մեծ Հայոց» անունով:
- ը. Նախարարական տների կրտսեր իշխանները կոչվում էին սեպուհներ:
- թ. Քաղաքներում հարկահանությամբ, առևտրին ու արհեստներին, շուկաներին հետևող պաշտոնյան կոչվում էր շահապ:

- 1) բ, դ, է, ը
- 2) բ, գ, ե, թ
- 3) ա, դ, գ, թ
- 4) դ, ե, է, ը

48

Թվարկվածներից որո՞նք են արտացոլում 1826–1828 թթ. ռուս–պարսկական պատերազմի անմիջական հետևանքները.

- ա. Տասնյակ հազարավոր հայեր, չկամենալով մնալ պարսկական տիրապետության տակ, սկսեցին վերաբնակվել Արևմտյան Հայաստանում:
- բ. Պատերազմի ավարտից հետո Արևմտյան և Արևելյան Հայաստանները վերամիավորվեցին:
- գ. Ռուսաստանը Պարսկաստանին վերադարձրեց Արաքսից հարավ ընկած պատմական Պարսկահայքի և Ատրպատականի տարածքները:
- դ. Պարսկական տիրապետությունից ազատագրվելու արևելահայության հույսերն իրականացան:
- ե. Պատերազմի արդյունքները գոհունակությամբ չընդունվեցին արևմտահայերի կողմից:
- զ. Ռուսական իշխանություններն արագորեն բնակեցրին Արևելյան Հայաստանը ռուս կազակներով:
- է. Արևելյան Հայաստանի ևս մի մեծ հատված՝ Երևանի և Նախիջևանի խանությունները, անցան Ռուսաստանին:

- 1) բ, ե, է
- 2) գ, դ, ե
- 3) գ, դ, է
- 4) ա, գ, է

49

Թվարկվածներից որո՞նք են նեպի ձախողման և դրանից հրաժարվելու պատճառներ հանդիսացել.

- ա. այլախոհական պայքարի աճը Հայաստանում
- բ. տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձևավորումը
- գ. ներկուսակցական պայքարն ու անհատի պաշտամունքի քննադատությունը
- դ. գների վերահսկումը, ձեռնարկությունների ինքնուրույնության սահմանափակումը
- ե. բռնաճնշումների և հարկադրական կոլեկտիվացման քաղաքականությունը
- զ. կառավարման վարչահրամայական եղանակին անցում կատարելը
- է. ռազմական կոմունիզմի ժամանակների գործելակերպի վերակենդանացումը
- ը. բանվոր դասակարգի և ճարտարագիտատեխնիկական անձնակազմի քանակական աճը
- թ. պետության կողմից տարեցտարի մեծացող միջամտությունը երկրի տնտեսական կյանքին

- 1) գ, դ, գ, թ
- 2) բ, դ, ե, է,
- 3) ա, գ, է, ը
- 4) դ, գ, է, թ

Իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել յոթերորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության.

- ա. Չալդրանի ճակատամարտը
- բ. Կ. Պոլսի հայոց պատրիարքության ստեղծումը
- գ. կաթողիկոս Ստեփանոս Սալմաստեցու կողմից գաղտնի խորհրդակցության հրավիրումը
- դ. Նոր Ջուղայում հայկական տպարանի ստեղծումը
- ե. Ամասիայի հաշտության կնքումը
- զ. Ջհանշահի գահակալության ավարտը
- է. Լվովում հայկական տպարանի հիմնումը
- ը. Ջաքարիա կաթողիկոսի եղբորորդի Սմբատի օծումը հայոց թագավոր
- թ. Աբգար Թոխաթեցու փոխադրվելը Վենետիկից Կ. Պոլիս

- 1) թ
- 2) է
- 3) ա
- 4) գ

Դեպքերը դասավորել ժամանակագրական հաջորդականությամբ.

- ա. Ալեքսանդր Մակեդոնացու զորքերի անցումը Հելլեսպոնտոսը
- բ. Ապամեայի հաշտության պայմանագրի կնքումը
- գ. Գավգամելայի ճակատամարտը
- դ. հայազգի զորավարների գլխավորությամբ Անտիոքոս III-ի զորքերի արշավանքը Երվանդական Հայաստանի դեմ
- ե. Աքեմենյանների գերիշխանության հաստատումը Հայաստանում
- զ. Մազնեսիայի ճակատամարտը
- է. Արտաշատ մայրաքաղաքի հիմնադրումը
- ը. Արտաշես I-ի կողմից վճռական հակահարված հասցնելը Անտիոքոս IV-ին
- թ. Աքեմենյան տիրակալ Արտաքսերքսես II-ի դեմ Կյուրոս Կրտսերի ապստամբությունը
- ժ. հողային բարեփոխման վերաբերյալ Արտաշես I-ի հրամանագրի հրապարակումը

- 1) է, թ, ա, գ, դ, բ, զ, ժ, է, ը
- 2) է, թ, ա, գ, դ, զ, բ, է, ժ, ը
- 3) է, թ, գ, ա, դ, զ, բ, է, ժ, ը
- 4) թ, է, ա, գ, զ, դ, բ, ը, ժ, է

Իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել յոթերորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության.

- ա. Երևանի բերդի գրավումը ռուսների կողմից
- բ. Երևանի նահանգի հիմնումը
- գ. պարսկահպատակ հայերի՝ Արևելյան Հայաստանում վերաբնակեցման սկիզբը
- դ. թանգիմաթի հրապարակումը Օսմանյան կայսրությունում
- ե. Ներսիսյան դպրոցի հիմնադրումը
- զ. Հայոց եկեղեցու կանոնադրության հրապարակումը
- է. արևմտահայության՝ ռուսական տերությանն անցած տարածքներում գանգվածային վերաբնակեցման սկիզբը
- ը. գեներալ Ա. Ճավճավաձեի հրամանատարությամբ Բայազետի բերդի գրավումը
- թ. Ի. Պասկևիչի գլխավորությամբ Հասան կալայի գրավումը

- 1) գ
- 2) է
- 3) բ
- 4) դ

Կատարել համապատասխանեցում.

1. Անդրկովկասի հանրապետությունների ներքին սահմանները որոշելու համար ստեղծված հանձնաժողովում Խորհրդային Հայաստանի ներկայացուցիչը
2. Բաթումի պայմանագիրը վերանայելու նպատակով Բեռլին և Վիեննա մեկնած հայկական պատվիրակության ղեկավարը
3. «Վարդան գորավար» գրահագնացքի հրամանատարը
4. Փարիզի խորհրդաժողովում Ազգային պատվիրակության ղեկավարը
5. Կիլիկիայի հայկական ինքնավարության կառավարության ղեկավարը
6. Վրաստանում 1918 թ. հիմնված ՀՀ դիվանագիտական առաքելության ղեկավարը
7. Հայաստանի խորհրդի նախագահը

- ա. Ալեքսանդր Բեկզադյան
- բ. Սարգիս Մուսայելյան
- գ. Ավետիս Ահարոնյան
- դ. Ավետիք Սահակյան

- ե. Համո Օհանջանյան
- զ. Միհրան Տամատյան
- է. Պողոս Նուբար
- ը. Արշակ Ջամալյան

- 1) 1-գ, 2-ա, 3-բ, 4-է, 5-ե, 6-ը, 7-դ
- 2) 1-բ, 2-է, 3-ա, 4-դ, 5-գ, 6-ը, 7-զ
- 3) 1-ա, 2-է, 3-բ, 4-է, 5-գ, 6-ը, 7-դ
- 4) 1-ա, 2-է, 3-բ, 4-է, 5-գ, 6-դ, 7-զ

Տրվածներից առանձնացնել երեք կետ, որոնք Շահամիր Շահամիրյանի կազմած հայկական պետականության վերականգնման ծրագրին չեն վերաբերում.

- ա. Պետերբուրգում ունենալ Հայաստանի կառավարության դեսպան
- բ. Ռուսաստանում բնակվող հայերից և վրացիներից կազմել կամավորական զորաջոկատներ և ռուսական զորքերի հետ ուղարկել Վրաստան
- գ. Ռուսաստանի օգնությամբ ազատագրված Հայաստանը հռչակել հանրապետություն՝ խորհրդարանական կառուցվածքով
- դ. Հայաստանում 20 տարի ժամանակով տեղակայել 6–հազարանոց ռուսական զորք
- ե. Հայաստանի մայրաքաղաք դարձնել Վաղարշապատը կամ Անին
- զ. Հայաստանի և Ռուսաստանի միջև սահմանել ազատ երթևեկություն
- է. Հայոց թագավորին ընտրել ռուսական կայսրի կողմից, իսկ այնուհետև օժել Էջմիածնում

- 1) գ, դ, զ
- 2) բ, ե, է
- 3) ա, գ, է
- 4) բ, ե, զ

Թվարկված պայմաններից որո՞նք են ճիշտ արտահայտում Դամասկոսում կնքված հայ–արաբական դաշնագրի բովանդակությունը.

- ա. Խալիֆայությունն առնվազն երեք տարի Հայաստանից հարկ չէր գանձելու, իսկ դրանից հետո հայերը վճարելու էին այնքան, որչափ կամենային:
- բ. Պարսիկների ներխուժման դեպքում նույնպես խալիֆայությունն այնքան զորք էր ուղարկելու, որքան պահանջեին հայերը:
- գ. Հայաստանում գանձվող հարկի հաշվին պահվող հայոց այրուձին պետք է պատրաստ լիներ գործելու այլ տեղերում:
- դ. Հայաստանի ամրոցներում արաբները տեղակայելու էին իրենց կայազորները:
- ե. Բյուզանդացիների ներխուժման դեպքում խալիֆայությունն այնքան զորք էր ուղարկելու, որքան կամենային հայերը:
- զ. Հայաստանում գանձվող հարկի հաշվին հայերը պահելու էին 25–հազարանոց այրուձի:
- է. Խալիֆայությունն առնվազն հինգ տարի Հայաստանից հարկ չէր գանձելու, իսկ դրանից հետո հայերը վճարելու էին այնքան, որչափ կամենային:

- 1) բ, ե, է
- 2) ա, գ, դ
- 3) բ, դ, զ
- 4) ա, գ, է

Տրված պնդումներից որո՞նք են ներկայացնում 1920-1930-ական թթ. կրոնի և եկեղեցու նկատմամբ խորհրդային պետության վարած քաղաքականությունը.

- ա. Եկեղեցուն տրվեց գործունեության լայն ազատություն, և ուժեղ պայքար ծավալվեց անհավատների դեմ:
- բ. Հայաստանում խորհրդային կարգերի հաստատումից հետո եկեղեցու շարժական և անշարժ գույքը թողնվեց նրա տնօրինությանը:
- գ. ԽՍՀՄ իշխանությունների կարգադրությամբ փակված կամ ավերված մի շարք եկեղեցիներ 1930-ական թվականներին վերականգնվեցին և սկսեցին գործել:
- դ. Ռուսաստանի սովյալ բնակչությանն օգնելու պատրվակով սկսվեց եկեղեցական գույքի և թանկարժեք իրերի բռնագրավումը:
- ե. 1926 թ. հատուկ որոշումով արգելվեց եկեղեցու կողմից Հայոց եղեռնի օրվա՝ ապրիլի 24-ի նշումը:
- զ. Շարունակվեց ճեմարանի և հոգևոր դպրոցի գործունեությունը:
- է. Պաշտոնական եկեղեցու դեմ պայքարում իշխանությունները փորձեցին օգտագործել «Ազատ եկեղեցական եղբայրությունը» կամ «Նոր եկեղեցին»:

- 1) ա, գ, է
- 2) գ, է, զ
- 3) դ, է, է
- 4) բ, դ, է

Վանի թագավորության արքաների անունները համապատասխանեցնել նրանց հետ կապված իրադարձություններին.

- 1. Նրա օրոք տերության կառավարման ոլորտում համադաշնային կառավարման համակարգից սկսվեց անցում կատարվել կենտրոնացված պետության:
- 2. Նրան հաջողվեց բարեկամական և դաշնակցային հարաբերություններ հաստատել կիմերների հետ:
- 3. Նրա առաջնորդությամբ ստեղծվեց Վանի աշխարհակալությունը:
- 4. Նա է անցկացրել գրային բարեփոխումը Վանի թագավորությունում:
- 5. Նա կառուցել է 72 կմ երկարությամբ ջրանցք, որն օգտագործվում է մինչև օրս:
- 6. Նա Սևանա լճի ավազանում վերակառուցեց ամրոցներ և դրանք անվանակոչեց Խալդի և Թեյշեբա աստվածների անուններով:

ա. Մենուա	ե. Ռուսա I
բ. Իշպուինի	զ. Արգիշտի I
գ. Սարդուրի II	է. Ռուսա II
դ. Սարդուրի I	

- 1) 1-է, 2-դ, 3-զ, 4-բ, 5-ա, 6-է
- 2) 1-զ, 2-գ, 3-դ, 4-ա, 5-բ, 6-է
- 3) 1-դ, 2-է, 3-զ, 4-բ, 5-ա, 6-է
- 4) 1-զ, 2-է, 3-զ, 4-բ, 5-ա, 6-է

Ընտրել տերմինների կամ հասկացությունների ճիշտ բացատրությունները.

- 1) Ռուսաստանի Ժամանակավոր կառավարության տապալումից քիչ հետո Անդրկովկասում ստեղծված իշխանության նոր մարմինը կոչվում էր Անդրկովկասյան կոմիսարիատ:
- 2) Ռուսական բանակի գերագույն սպայակոյտի 1917 թ. նոյեմբերի 16-ի հրամանով Հայկական ճակատում կազմավորվող զորամիավորը կոչվում էր Կովկասյան կորպուս:
- 3) Հայկական հարցի «լուծմանը» թուրքերին մասնակից դարձնելու համար սուլթանը 1891 թ. ստեղծեց մոտ 30 հեծելազորներ, որոնք իր անունով կոչվեցին համիդիե:
- 4) Գնդապետ Դանիել Բեկ-Փիրումյանի գլխավորած զորամիավորը կոչվում էր Մարդարապատի ջոկատ:
- 5) Ցեղասպանություն է կոչվում մեկ ազգի կամ կրոնական համայնքի միայն լիովին բնաջնջմանը նպատակաուղղված գործողությունը:
- 6) Արամ Մանուկյանին Թիֆլիսից Երևան գործուղած և արտակարգ լիազորություններով օժտած մարմինը կոչվում էր Հայոց ազգային խորհուրդ:
- 7) 1918 թ. զարնանը Արևելյան Հայաստանը և այլ տարածքներ նվաճելու համար ստեղծված 50-հազարանոց թուրքական զորամիավորումը կոչվում էր «Կարս»:
- 8) Թիֆլիսում 1917 թ. մարտին ստեղծված երկրամասի գործադիր իշխանության նոր մարմինը կոչվում էր ԱԺԴՀ-ի հատուկ կոմիտե:

Ընտրել տերմինների կամ հասկացությունների սխալ բացատրությունները.

- 1) Հայ-ռուսական երևանյան բանակցությունների ավարտին նախաստորագրված փաստաթուղթը կոչվում էր «Եզրափակիչ որոշման արձանագրություն»:
- 2) Մոսկվայում կնքված խորհրդա-քեմալական հակահայկական փաստաթուղթը կրում էր «Ռուս-թուրքական անկեղծ բարեկամության և սրտագին եղբայրության պայմանագիր» անվանումը:
- 3) Բոլշևիկներից Գորիսն ազատագրելուց հետո երկրամասը կառավարելու համար Գարեգին Նժդեհի անմիջական ղեկավարությամբ ստեղծված մարմինը կոչվեց Զանգեզուրի գյուղացիության ժամանակավոր խորհուրդ:
- 4) Արցախահայության առաջին համագումարում երկրամասը կառավարելու համար կազմված մարմինը կոչվում էր Ղարաբաղի ժողովրդական կառավարություն:
- 5) Այն կարգախոսը, որով Արևմտահայերի 2-րդ համագումարում ընտրված գործադիր մարմինը առաջնորդվեց, կոչվում էր «Մեկ ազգ, մեկ հայրենիք»:
- 6) Հայաստանի խորհրդի կողմից 1919 թ. մայիսի 28-ին ընդունված փաստաթուղթը կոչվում էր «Միացյալ Հայաստանի անկախության հռչակագրի ակտ»:
- 7) Էսեռները սոցիալ-դեմոկրատական ուղղության ներկայացուցիչներ էին:
- 8) Փարիզում Պողոս Նուբարի նախաձեռնությամբ հրավիրված ժողովը կոչվում էր Հայոց ազգային համագումար:
- 9) Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո երկրում ձևավորված գործադիր իշխանության նոր մարմինները կոչվում էին ժողովրդական կոմիսարիատներ:

Ստորև տրված պատմական իրադարձությունների պատճառներից և հետևանքներից որո՞նք են ճիշտ.

- 1) Վանի համահայկական թագավորության անկմանը նպաստեցին հյուսիսից երկիրն ասպատակող սկյութները:
- 2) Վանի թագավորությունում ստրուկների թվաքանակը հիմնականում ավելանում էր բնական ճանապարհով, ինչպես նաև պարտքի դիմաց ստրկացման եղանակով:
- 3) Քանի որ Արտավազդ II-ը տեղեկացրել էր, որ չի կարող օգնական ուժեր ուղարկել Կրասոսին, ուստի վերջինս որոշեց պարթևներին ջախջախելուց հետո պատժել Արտավազդին:
- 4) Արտաշես II-ին ասպարեզից հեռացնելու պատճառը նրա շեշտված հակապարսկական կեցվածքն էր և դաշինքը պոնտացիների հետ:
- 5) Տիգրան III-ից հետո, առանց Հռոմի համաձայնության, գահ բարձրացավ Տիգրան IV-ը, և այդ պատճառով թագավորեց որպես անկախ միապետ:
- 6) Կյուրոս Մեծի հակամարական ապստամբությանն աջակցելու դիմաց Տիգրան Երվանդյանը իշխանություն ստացավ նաև Կապադովկիայի, Վրաստանի և Ատրպատականի վրա:
- 7) Կյուրոս Մեծի դեմ սկսված ապստամբությունների արդյունքում Աքեմենյան տերությունը բաժանվեց 20 սատրապությունների:
- 8) Աքեմենյան տիրակալ Արտաքսերքսես II-ի դեմ ապստամբած Կյուրոս Կրտսերը տապալեց եղբորը և հռչակվեց Աքեմենյան նոր գահակալ:

Թվարկվածներից որո՞նք են պատմական իրադարձությունների իրական պատճառահետևանքային կապեր.

- 1) Անիի Բագրատունիներին ենթակա թագավորությունների առաջացման պատճառը ուշ միջնադարին բնորոշ ավատատիրական մասնատվածությունը և հայ իշխանների կենտրոնաձիգ քաղաքականությունն էին:
- 2) Միջնադարում ժառանգական նախարարական խոշոր հողատիրության կրճատման հետևանքով թագավորական հողատիրությունն աճեց և ամփոփվեց Միջնաշխարհում գտնվող ոստանում:
- 3) Թորոս I-ի կողմից Մանդակեի որդիներին մահապատժի ենթարկելու պատճառը հայոց Գագիկ II թագավորի սպանությունն էր:
- 4) Հայաստանում Չարմաղանի հաջողությունների պատճառը Չաքարյանների իշխանապետությունում ներիշխանական երկպառակություններն էին:
- 5) Եգիպտոսի 1337 թ. արշավանքի արդյունքում ավերվեցին Կիլիկիայի բոլոր քաղաքները՝ այդ թվում Միսր:
- 6) 1441 թ. հրավիրված Էջմիածնի ժողովի հետևանքը Հայոց կաթողիկոսական նստավայրի տեղափոխումն էր Այրարատյան նահանգ:
- 7) Թյուրք-սելջուկների երրորդ արշավանքի արդյունքում ամբողջ Հայաստանը հայտնվեց նրանց տիրապետության ներքո:
- 8) Թյուրք-սելջուկների տիրապետության հաստատման հետևանքով Հայաստանի տարածքում ստեղծվեցին Երզնկայի, Տւրիկի, Կեսարիայի և Ադանայի սելջուկյան իշխանությունները:

Ստորև բերված պնդումներից որո՞նք են սխալ.

- 1) Ներսես Շնորհալի կաթողիկոսի հեղինակած «Հայոց կանոնագիրքը» անդրադառնում է ամուսնա–ընտանեկան իրավունքի որոշ նորմերի:
- 2) Նշանավոր մատենագիր Ներսես Մշեցին 1280–ական թվականներին հիմնադրել է Աղբերց վանքի դպրոցը, որը Եսայի Նչեցու բաբունապետության տարիներին հայտնի է դարձել Գլաձորի համալսարան անունով:
- 3) Կիլիկյան Հայաստանում շրջանառության մեջ են դրվել նաև բյուզանդական օրենքները, ինչպես նաև արաբական օրենքները՝ ասիզներ անվանումով:
- 4) Գեղարդավանքը կոչվում է նաև Այրիվանք, որովհետև եկեղեցական կառույցների մի մասը փորված է ահեղի ժայռի մեջ:
- 5) Միջնադարում կաթողիկոսների հիմնած հոգևոր–մշակութային կենտրոններից հայտնի է Արտազ գավառում գտնվող Ծործորի դպրոցը:
- 6) Նոր Գետիկի վարդապետարանում է կրթություն ստացել նշանավոր պատմիչ Կիրակոս Գանձակեցին:
- 7) Հին Ջուղայեցի հայ արվեստագետ Բոգդան Սալթանովը հաստատվել է Պետերբուրգում և մեծ դեր խաղացել ռուսական արվեստի զարգացման գործում:

Ստորև բերված պնդումներից որո՞նք են ճիշտ.

- 1) Հայկական լեռնաշխարհի հյուսիսից դեպի հարավ–արևելք ձգվում է Փոքր Կովկաս լեռնաշղթան. հաջորդաբար վեր են խոյանում Ջավախքի, Գուգարքի, Գեղամա, Արցախի և Զանգեզուրի լեռները:
- 2) Ք. ա. VI դարի առաջին կեսին Հայկական լեռնաշխարհի հարավ–արևմուտքում վերականգնված Հայկազունների իշխանությունը համապատասխանում է սեպագիր աղբյուրների Արմե–Շուբրիա պետական կազմավորմանը:
- 3) Թորգոմա տունը գտնվել է Եփրատի վերին ավազանում և հիշատակվում է դեռևս Ք. ա. XX–XVIII դարերում:
- 4) Վանա լիճը ծովի մակերևույթից ունի 1820 մ բարձրություն և չորս կողմի՝ Աղթամար, Կտուց, Լիմ և Արձեշ:
- 5) Համահայկական առաջին թագավորության հզոր և կատարյալ մշակույթն իր բազմաբնույթ ազդեցությունն է տարածել Հայաստանից դուրս՝ հասնելով Կովկաս, Իրան, Հունաստան և այլ երկրներ:
- 6) Համադաշնությունների համակարգը բնորոշ էր Հայկական լեռնաշխարհին՝ սկսած Ք. ա. IV հազարամյակից:
- 7) Տիգրան Երվանդյանը, ըստ հայկական ավանդության, վճռական պայքարում սպանել է Մարաստանի արքա Աժդահակին:
- 8) Հայասան առաջին անգամ հիշատակվում է Ք. ա. XV դ. իսթական մի արքայի արշավանքների կապակցությամբ, որոնց ժամանակ նրա դեմ է դուրս եկել այդ երկրի թագավոր Խուկանան:

Ստորև բերված փաստարկներից որո՞նք են ճիշտ.

- 1) 1882 թ. նոյեմբերի վերջերին թուրքական ոստիկանությունը հայտնաբերել է Կարինի «Պաշտպան հայրենյաց» կազմակերպությունը և բանտարկել շուրջ 70 մարդու:
- 2) 1882 թ. դեկտեմբերին տեղի ունեցավ Կարինի «Պաշտպան հայրենյաց» կազմակերպության անդամների դատավարությունը, որին անձամբ հետևում էր սուլթան Աբդուլ Համիդ II-ը:
- 3) 1890 թ. հունիսին Թիֆլիսում հույժ գաղտնի պայմաններում սկսվել է ՀՅԴ առաջին ընդհանուր ժողովը՝ համագումարը:
- 4) 1891 թ. սկզբին կնքված համաձայնագրով Հնչակյան կուսակցությունը միանում էր ՀՅԴ-ին:
- 5) 1894 թ. «Դրոշակում» տպագրվել է ՀՅԴ ծրագիրը:
- 6) 1896 թ. Ժնևի համագումարում Հնչակյան կուսակցությունը պառակտվել է երկու թևի՝ սոցիալիստական և ազատական:
- 7) Կ.Պոլսում Ռուսաստանի դեսպան Մ.Գիրսը և Գերմանիայի դեսպան Հ.Վանգենհայմը 1913 թ. սեպտեմբերի 10-ին Արևմտյան Հայաստանի համար կազմել են 6 կետից բաղկացած բարենորոգումների ծրագիր:
- 8) 1914 թ. ապրիլին Լ.Վեստենենկը նշանակվեց Էրզրումի, Տրապիզոնի և Սեբաստիայի նահանգներն ընդգրկող մասի տեսուչ (նստավայրը՝ Տրապիզոն), իսկ Ն.Հոֆը՝ Վանի, Բիթլիսի, Խարբերդի և Դիարբեքիրի նահանգներն ընդգրկող մասի տեսուչ (նստավայրը՝ Բիթլիս):

Գտնել այն երկու իրադարձությունները, որոնք խախտում են տրված շարքի ժամանակագրական հաջորդականությունը.

- 1) Եվրախորհրդարանի կողմից Հայոց ցեղասպանության դատապարտումը
- 2) «Ղարաբաղ» կոմիտեի ստեղծումը
- 3) «Հայկական ԽՍՀ-ի և Լեռնային Ղարաբաղի վերամիավորման մասին» համատեղ որոշման ընդունումը
- 4) ՀՀ-ում առաջին նախագահական ընտրությունների անցկացումը
- 5) Հատուկ կառավարման կոմիտեի ստեղծումը ԼՂԻՄ-ում
- 6) ԱՊՀ-ի ստեղծումը
- 7) «Հարսանիք լեռներում» գործողության իրագործումը
- 8) Մ.Գորբաչովի կողմից ԽՍՀՄ-ի նախագահի լիազորությունները կամավոր վայր դնելը
- 9) Հայաստանի Հանրապետության դառնալը ՄԱԿ-ի լիիրավ անդամ

66

Իրադարձությունները դասավորել ժամանակագրական հաջորդականությամբ.

- 1) Երվանդ III–ի դառնալը Հայաստանի սատրապ
- 2) Բագարան սրբավայր-քաղաքի կառուցումը
- 3) Բաբելոնի գրավումը Տիգրան Երվանդյանի գլխավորած զորքերի կողմից
- 4) մեզ հասած առաջին հայկական արքայական դրամների հատումը
- 5) զորավար Վահումիսայի և հայերի ընդհարումը Հյուսիսային Միջագետքում
- 6) հունական 10–հազարանոց բանակի նահանջը Հայաստանի տարածքով
- 7) Փոքր Հայքի անկախացումը Միթրատուստեսի գլխավորությամբ

--	--	--	--	--	--	--	--

67

Իրադարձությունները դասավորել ժամանակագրական հաջորդականությամբ.

- 1) Սենեքերիմ Արծրունու գաղթելը Սեբաստիա քաղաք
- 2) Անիի Կաթողիկե եկեղեցու կառուցման ավարտը
- 3) Ծումբի ճակատամարտը
- 4) Անիի Աշոտաշեն պարիսպների կառուցումը
- 5) Հովհաննես-Սմբատի մահը
- 6) Դվինի ամիրայության միացումը Բագրատունյաց թագավորությանը
- 7) Ապլղարիպ Արծրունու նշանակվելը Կիլիկիայի ստրատեգոս

--	--	--	--	--	--	--	--

68

Կատարել համապատասխանեցում.

- Ա. Շուշին գրավելու օսմանյան բանակի անհաջող փորձերը
 Բ. Մխիթար սպարապետի դավադիր սպանությունը
 Գ. Ավան և Թարխան հարյուրապետների պատվիրակության մեկնումը
 ուսական բանակ
 Դ. Չավնդուրի ճակատամարտում հայերի լիակատար հաղթանակը
 Ե. Սյունիքի ազատագրական ուժերի հաղթանակը ջնանշիր կոչվող քոչվոր ցեղի
 դեմ
 Ջ. Արցախի Վարանդա գավառում 6000 թուրք զինվորների ոչնչացումը
 Է. Սյունիքի հայկական իշխանության ճանաչվելը պարսից շահի կողմից

- 1) 1723 թ.
- 2) 1724 թ.
- 3) 1726 թ.
- 4) 1730 թ.
- 5) 1725 թ.
- 6) 1729 թ.
- 7) 1722 թ.
- 8) 1728 թ.

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Ջ	Է

Փաստերը համապատասխանեցնել աղբյուրներից մեջբերված խոսքերին.

- Ա. «Հայոց տան տերն ու թագավորը ես եմ, և ես քեզ չեմ տալիս հայոց երկիրը, որովհետև դու ինձ խաբեությամբ ես բերել Կոստանդնուպոլիս»:
- Բ. «Քավ լիցի՝ իմ մոլորված ոչխարը մատնեմ գայլերին»:
- Գ. «Լավ ենք համարում մի անգամ մեռնել, քան թե ամեն օր եկեղեցու և քրիստոնեության արհամարհանքը և քակտումը տեսնել»:
- Դ. «Հայոց նախարարներին անցավ թագավորությունը, որովհետև թեպետև հարկը պարսից արքունիքն էր գնում, սակայն հայոց այրուձին ամբողջապես նախարարներն էին առաջնորդում պատերազմի ժամանակ»:
- Ե. «Քաջությամբ մեռնենք մեր աշխարհի և մեր ազգի համար»:
- Զ. «Մենք ամենքս պատրաստ ենք մեռնելու, բայց չենք մեռնի, մինչև չոչնչացնենք մեր թշնամիներին»:

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է

- 1) 481 թ. Շիրակում հավաքված հայ նախարարների վճիռը
- 2) Արձնիի ճակատամարտը
- 3) Արշակունյաց թագավորության անկումը
- 4) Վահրամ Պահլավունուն ուղղված անեցիների դիմումը
- 5) Գագիկ II-ի պատասխանը Մոնոմախ կայսրին
- 6) Ավարայրի ճակատամարտը
- 7) Սահակ Պարթևի խոսքերը Արտաշեսի գահընկեցությանը դեմ լինելու առիթով

Տրված 6 պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրել՝ «Ճիշտ է», «Միայն է», «Չգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

- 70.1. Վերակառուցման քաղաքականության ընձեռած ազատության պայմաններում Արցախի հայությունը սկսեց ավելի համարձակ պայքարել ԽՍՀՄ-ի կազմից դուրս գալու համար:
- 70.2. «Փարոս» թերթը գաղտնի կերպով հրատարակել է «Հայկական երիտասարդական միություն» կազմակերպությունը:
- 70.3. 1973 թ. ձևավորված ԱՄԿ ղեկավար մարմինը՝ խորհուրդը, որդեգրել էր «Անկախություն՝ հանրաքվեի ճանապարհով» ռազմավարությունը:
- 70.4. Հայաստանում բազմակուսակցական համակարգը ներդրվել է անկախության հանրաքվեից հետո:
- 70.5. Ըստ ՀՀ Սահմանադրության՝ Հայաստանի Հանրապետությունը ինքնիշխան, ժողովրդավարական, սոցիալիստական և իրավական պետություն է:
- 70.6. Հայաստանի անկախության հռչակագիրը հաստատում էր նաև Հայաստանի Հանրապետության վճռականությունը Արցախն իր տարածքի անբաժանելի մասը ճանաչելու վերաբերյալ: